

2. Хабермас Ю. Отношения к миру и рациональные аспекты действия в четырех социологических понятиях действия / Юрген Хабермас ; пер. с нем. Т.Тягуновой // Социологическое обозрение. – 2008. – Т. 7. – № 1. – С. 3–25.
3. Рабінович П. М. Виявлення соціальної сутності правових і державних явищ – головне завдання юридичної науки / П. М. Рабінович // Юридична наука. – 2011. – № 1. – С. 7–13.
4. Тыцкая Я. А. Предмет образовательного права Украины / Я. А. Тыцкая // Право і держава в дослідженнях молодих : науковців : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. студ., аспір. та молод. науковців (м. Одеса, 22–23 березня 2013 р.). – О., 2013. – С. 36–39.
5. Проект Концепції розвитку освіти України протягом 2015–2025 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа : <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
6. Карпенко М.М. Перспективи розширення участі роботодавців у розвитку професійної освіти / М.М. Карпенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1417/>
7. Радкевич В.О. Професійна освіта і навчання в Данії / В.О. Радкевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/Професійна%20освіта%20і%20навчання%20в%20Данії.pdf>

Я.О. Тыцкая. Работодатели как субъект правоотношений в сфере образования. – Статья.

Аннотация. В данной статье приведен обзор материалов, рассматривающих вопрос привлечения работодателей к правоотношениям в сфере образования, с последующим обобщением и выводами.

Ключевые слова: образовательные правоотношения, теоретико-методологические подходы, особенности образовательных правоотношений, работодатели.

Yana A. Tytskaya. Involving Employers to Educational Law Relations. – Article.

Summary. This article provides an overview of materials that are considering attracting employers to educational law relations, followed by generalizations and conclusions.

Key words: educational law relations, theoretico-methodological approaches, peculiarities of the educational law relations.

УДК 343.9:343.35

Г.Л. Шведова,

кандидат юридичних наук, доцент,
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ

Анотація. Проведено аналіз політичної корупції в Україні, досліджено політичні аспекти породження корупції та політичні засоби протидії їй, визначено політико-кримінологічні аспекти антикорупційної діяльності на сучасному етапі розвитку держави.

Ключові слова: корупція, політика, протидія корупції, антикорупційна діяльність, політична кримінологія.

Політична кримінологія, як окремий напрямок науки кримінології, почала свій розвиток в українській науці не так давно і може створювати широке поле для досліджень сучасних науковців. В українській науковій літературі замало досліджується саме політико-кримінологічний аспект корупції. Здебільшого увага приділяється чи то кримінально-правовому, чи то суто політологічному аспекту. І навіть якщо в назві роботи мова йде про кримінологічний аспект, у змісті досліджується практично кримінально-правова складова, суттєво обмежуючи при цьому предмет дослідження [1, с. 59]. Пов'язаність корупції і політики М.І. Мельник вбачає в тому, що корупція впливає на пі-

дготовку і реалізацію політичних рішень, адже пов'язана із здійсненням публічної влади в усіх сферах суспільного життя, а політика впливає на структуру і динаміку корупції. Отже, корупція не може існувати поза межами влади [2, с. 20].

На думку професора А.І. Долгової корупція може виступати засобом реалізації політичного інтересу, коли влада забезпечує прикриття корупції і дозволяє уникнути кримінальної відповідальності [1, с. 34].

На думку професора О.М. Костенка, корупція як політико-правовий феномен спричиняє певні політичні наслідки і є породженням певних політичних інтересів [3, с. 215]. Тому завданням українського суспільства є знайти цивілізовані методи задоволення політичних потреб. Політичні аспекти корупції вбачаються в тому, що в умовах її системного характеру і надзвичайного поширення державна політика визначається інтересами приватних осіб.

За сучасних умов корупцію в сфері політики можна вважати паралельним державним утворенням тільки в тіньовому його вимірі. Тому чинники, що впливають на політику, обумовлюють спрямованість політичних причин корупційної злочинності та форми антикорупційної політики. Корупцію нерідко використовують просто як зброю в політичній боротьбі за владу. Показовою в цьому питанні, за оцінками Вірджинії Кулудон, є практика антикорупційних компаній, як засобу дискредитації політичних суперників, яка підриває легітимність влади, поглиблює політичну кризу в державі, що вважається характерним для так званої ендемічної корупції, тобто «повного беззаконня» й відповідає за своїми проявами кризовому типу корупції.

За оцінками авторитетних аналітичних служб політична корупція вважається головною причиною політичної кризи в країні і перешкодою для шансу на здійснення внутрішньої модернізації і наближення до європейських стандартів. Визнано, що найбільш вразливими до політичної корупції виявились органи, які мають бути першими у протидії – суди та правоохоронні органи. Поряд з цим висловлюються думки, що політична еліта в Україні не готова сприймати некорумпований стиль політичної поведінки і реальну протидію політичній корупції [4].

Щодо визначення політичної корупції – тут можна взяти за основу наведене міжнародною антикорупційною організацією ТІ в широкому розумінні як «зловживання політичною владою для приватного блага» [4]. Вітчизняний кримінолог Г.В. Маляр розглядає політичну корупцію як політичний злочин у сфері внутрішньої політики і як паралельне державне утворення тільки в тіньовому його вимірі. Корупційна «рента», на думку Г.В. Маляр, в політичному процесі дозволяє її учасникам укріплювати свій власний чи партикулярний політичний вплив [5, с. 49–50].

Коло суб'єктів політичної корупції також певним чином обумовлено особливостями даного виду корупції. Відповідно до них відносять осіб, які беруть участь у політичному процесі, мають або прагнуть набути повноваження приймати або реалізувати політичні рішення та інші особи, які через свої функції можуть вплинути на політичний процес [4]. На підставі таких характеристик суб'єктного кола політичної корупції можна формувати відповідну стратегію протидії саме даному виду корупції, визначити конкретні сфери антикорупційної діяльності та відповідні напрямки. Зокрема, особливість колективних суб'єктів політичної корупції (політичні партії, депутатські фракції) дають підстави звернути на увагу на інші проблеми навколо загального процесу протидії корупції: питання притягнення до відповідальності юридичних осіб за скоєння корупційних правопорушень і застосування до них особливих санкцій, зокрема, заборона діяльності протягом певного часу та інші [6, с. 180].

Особливістю політичної корупції є мотивація у вчиненні таких дій. Такі суб'єкти вдаються до корупційних дій або з метою збагачення або з метою здобуття, збереження або розширення політичної влади. В останньому випадку використовуються такі засоби, як купівля політичної підтримки та лояльності через фаворитизм, клієнталізм, купівлю голосів. Також тут може відбуватись маніпулювання контрольними, наглядовими та правоохоронними інституціями для забезпечення власної безкарності, купівля рішень органів влади [6, с. 181]. Але, поряд з цим, на думку окремих західних дослідників, наявність елемента матеріальної зацікавленості, вимірюваної у грошовому еквіваленті, є

обов'язковим елементом політичної корупції. Також висловлюється думка, що «певні види діянь, які можуть мати ознаки політично корупційних, наприклад, призначення на посади в органах влади представників опозиції з метою стимулювання відповідної політичної сили до підтримки владної команди, можуть бути здійснені в повній відповідності до існуючих правових норм і процедур, хоча їх корупційний зміст може і не приховуватися» [4]. Отже, певні прояви політичної корупції можуть не передбачати юридичної відповідальності, а лише політичну чи моральну, що ускладнює протидію їй.

Більшість вчених виділяють два види політичної корупції: відхилену поведінку, яку поділяють, зокрема, на політичний патронаж, клієнталізм, «покупку голосів» та злочин, до якого відносять підкуп. Політична корупція має свої особливі форми. Так, до проявів політичної корупції, на думку аналітиків Центру Разумкова, можна віднести вихід народних депутатів з політичних сил, за списками яких вони були обрані, і створення ними власних партій. Таким чином, робиться висновок, що значна частина політичних партій в Україні від початку створюється в умовах політичної корупції і для досягнення відповідної мети [4]. Поряд з цим А.О. Сафонов до форм політичної корупції відносить: політичний протекціонізм, політичну спекуляцію, політичну та адміністративну підтримку недержавних підприємств, використання адмінресурсу під час проведення виборчої компанії, підкуп, переслідування опонентів [7, с. 71].

Вважається, що однією із найбільш корумпованих сфер є сфера виборчих компаній, де джерела їх фінансування залишаються невідомими для громадськості, а відповідно – без службових зловживань тут не обійтись з огляду на невисокий рівень зарплат кандидатів та розміри їх грошових вливань у рекламні виборчі компанії, допомогу виборцям. Тут викликає сумніви законність прибутків таких кандидатів або сумлінне виконання ними своїх обов'язків на майбутній виборній посаді з огляду можливого лобювання окремих приватних інтересів як «подяка» за спонсорську допомогу на виборах власнику такої допомоги. Клієнтські відносини в окремих випадках, зокрема, в Південній Кореї, стали достатнім ґрунтом для поширення різних моделей корупційних відносин між представниками влади та бізнесовими колами. Зокрема, за надання привілеїв бізнесовим елітам керівники сучасної Південної Кореї отримували від них фінансову підтримку свого політичного режиму [8, с. 152]. Аналізуючи характер політичної діяльності в Україні, можна зробити висновок, що такі тенденції цілком притаманні й сучасним формам політичних відносин в нашій державі.

Цікавим в даному аспекті буде досвід Південної Кореї в напрямку легалізації платежів політичним партіям від приватних осіб, які розподілялись між партіями Центральною виборчою комісією і оприлюднювались [8, с. 157]. Незважаючи на недостатню ефективність відповідних норм, регламентованих Законом про політичні внески, його положення могли б стати нормативним підґрунтям для легалізації порядку фінансування політичних партій в Україні.

Реалізація задекларованих антикорупційних стратегій зусиллями провідних політичних інститутів і залучення їх до здійснення загальнодержавної антикорупційної політики через свої представництва на місцях дасть змогу отримати більш ефективні результати антикорупційної діяльності по всій країні в цілому. Призначення і роль політичних партій у житті суспільства дозволяє переконатися у необхідності їх залучення до даного процесу. Адже, реалізуючи антикорупційні ініціативи через своїх представників у владі, політичні партії мають всі необхідні важелі впливу на здійснення політичного курсу держави в цій сфері, в першу чергу, через законотворчу діяльність, засоби поширення інформації і впливу на громадську думку. Однією з основних функцій політичної партії, з огляду свого призначення, визнано забезпечення необхідного зв'язку між тими, хто здійснює політичне керівництво та всіма іншими громадянами. І такий зв'язок має стати провідником реалізації антикорупційної політики в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика / Анатолий Петрович Закалюк. – у 3 кн. Кн. 1. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 424 с.

2. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії / Микола Іванович Мельник. – К., 2004. – 400 с.
3. Костенко О.М. Культура і закон у протидії злу / Олександр Миколайович Костенко – Київ: Атіка, 2008. – 352 с.
4. Політична корупція в Україні: суб'єкти, прояви, проблеми протидії [Електронний ресурс] / Центр Разумкова. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD111_ukr1.pdf. – 24.03.2016 р
5. Маляр Г.В. Політична злочинність як кримінологічна проблема (загальнотеоретичні положення): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ганна Василівна Маляр. – К.: Київський міжнародний університет, 2009. – 216 с.
6. Коновалов А.В. Перспективы реализации политической ответственности в антикоррупционном законодательстве / А.В. Коновалов // Преодоление коррупции – главное условие утверждения правового государства: методологический, концептуально-теоретический, правовой, аналитико-прогностический аспекты. Межведомственный научный сборник. – Т. 2(40). – М., 2010. – С. 175–185.
7. Сафоненко А.О. Антикорупційна політика в умовах трансформації українського суспільства: дис. ... канд. юрид. наук: 23.00.02 / Андрій Олександрович Сафоненко. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2004. – 186 с.
8. Кім Д. Клієнтелізм і корупція у Південній Кореї / Д. Кім // Політична корупція перехідної доби [пер. з англ. за ред. С. Коткіна та А. Шайо]. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 152–168.

А.Л. Шведова. Политическая коррупция как проблема политической криминологии. – Статья.

Аннотация. Проведён анализ политической коррупции в Украине, исследуются политические аспекты возникновения коррупции и политические средства противодействия ей, определены политико-криминологические аспекты антикоррупционной деятельности на современном этапе развития государства.

Ключевые слова: коррупция, политика, противодействие коррупции, антикоррупционная деятельность, политическая криминология.

Hanna L. Shvedova. The Political Corruption as a Problem of the Political Criminology. – Article.

Summary. In this article the author analyzed the political corruption in Ukraine and researched the different political aspects of the corruption's rise and the corruption's criminality rise and the political facilities of counteraion to it, the political and criminological aspects of the anti-corrupt activity at the modern stage of state's development are determine.

Key words: corruption, policy, the corruption's interaction, the anti-corrupt activity, political criminology.